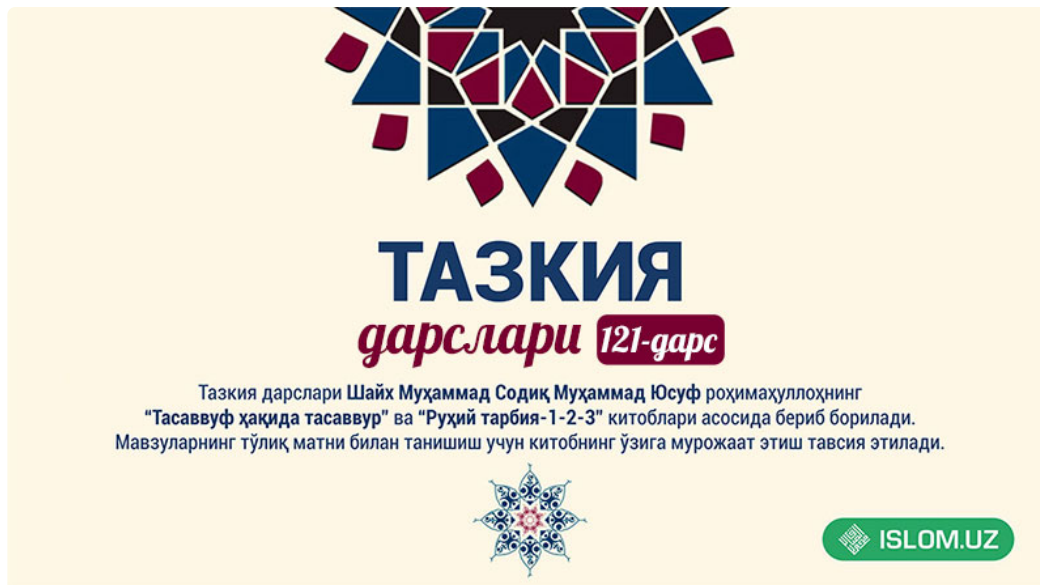

Тазкия дарслари (121-дарс). Ёлфоннинг сабаблари, турлари ва ҳукми

13:00 / 30.01.2021 3514

Ёлфоннинг сабаблари

Кишининг ёлфон ишлатишига бир неча сабаблар бор:

1. Фойда жалб қилиш. Ёлфончи ўзига фойда етишини кўзлаб, одамларни алдаб, ўз манфаати учун ёлфон гапиреди.
2. Зарарни қайтариш. Ёлфончи ўзига етиши мумкин бўлган зарарни қайтариш мақсадида ҳам ёлфон тўқийди.

У ўзича шу тўғри йўл, деб ўйлайди. Аммо икки ҳолатда ҳам ўзига бу дунё ва охират зарарини жалб қилаётганини ўйламайди.

3. Сўзини чиройли ва гапни гўзал чиқармоқчи бўлиш. Бунда ёлфончи тўғри сўз ва рост гап ила одамларга ёқиш, уларнинг эътиборини тортиш имкони йўқ бўлганидан, уларга ёқадиган гап-сўз излаб, ёлфон тўқийди.

Ёлфон гапириш одатига айланиб қолгани ва нафси шу нарсани истайдиган бўлиб қолгани сабабли бу ишни қиладиганлар ҳам бор.

4. Душмандан ўч олиш мақсади. Бунда ёлфончи душманини шарманда қилиш ва ундан ўч олиб, кўнгли тўлиши учун ёлфон тўқийди.

5. Ўз обрўсини орттириш мақсади.

Бунда ёлғончи ўзини аҳли фазл, олим, уддабурон қилиб кўрсатиб, мақтаниш учун ёлғон тўқийди.

ёлғоннинг турлари

Асли йўқ нарсани тўқиш.

Бор нарсага маънони ўзгартириб юборадиган даражада қўшимча қўшиш.

Бор нарсага маънони ўзгартириб юборадиган даражада нуқсон етказиш.

Бор нарсани гапираётганда маънони ўзгартириб юборадиган даражада ибораларни ўзгартириш.

Ёлғоннинг ҳукми

Имом Ибн Ҳажар ва имом Заҳабий: «Узрсиз ёлғон гуноҳи кабирадир», деганлар.

Аллоҳ таолога ва Расулуллоҳ алайҳиссаломга қасддан ёлғон тўқиш куфрдир.

Қуръони Каримда ёлғон ҳақида бир юз олтмиш еттита оят бор.

Аллоҳ таоло Наҳл сурасида марҳамат қилади:

﴿نُوبِذَ الْكُفْرُ لَهُ كَيْدٌ وَأُوهُ لَلْآيَاتِ ابْنُ مَوْجِيَّ الْوَالِدِ الَّذِي رَبَّنَا فِي آيَاتِنَا﴾

«Ёлғонни фақат Аллоҳнинг оятларига иймон келтирмайдиганларгина тўқирлар. Ана ўшалар - ўзлари ёлғончилардир» (105-оят).

Аслида ёлғонни фақат иймонсиз кофирларгина тўқийдилар. Чунки кофирларда савоб, гуноҳ деган тушунча йўқ. Ёлғон гапирса, гуноҳ бўлиши, у дунёда азобланиши ҳақида эътиқоди бўлмагани учун ўйламасдан ёлғон тўқийверадилар.

Мўминлар эса ёлғонни катта гуноҳ деб биладилар. Ёлғон гапириш туфайли охираатда азобга дучор бўлишларидан қўрқадилар.

﴿مَنْ لَسَّوْهُ يَلْعَلْ لَلْآيَاتِ ابْنُ مَوْجِيَّ الْوَالِدِ الَّذِي رَبَّنَا فِي آيَاتِنَا﴾
﴿نَاخَ نَمُتُوا إِذْ وَافَلِحْ أَتَعَوَّ إِذْ وَابَدَكَ تَدَح إِذْ ثَالِثِ قِفَانُ الْمَلَأَةِ يَا لِقِ
عَةِ بَرَأْلِ أَوْرُ﴾

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Мунофиқнинг белгиси учта: агар сўзласа, ёлғон сўзлайди, ваъда берса, бажармайди ва унга омонат топширилса, хиёнат қилади», дедилар».

Тўртовлари ривоят қилишган.

عَلَّصَ هَلْ لَ لُ وُسْرَ لَ لَ يَ قَ : أَلْ أَوْ هُنَّ أَلْ هَلْ لَ لَ يَ صَرَّ مَ لُ سَ نَبَّ نَ أَوْ فَصَّ نَ نَ وَكَيْ أَلْ لَ لَ يَ قَ : مَعَنَ : أَلْ أَوْ ؟ اِنَّا بَجُّنُ مُمْؤْمِلًا نُوَكَيْ أَلْ : مَلَّ سَوَّ هَلْ لَ لَ يَ قَ : أَلْ أَوْ ؟ اَبَا دَكُّنُ مُمْؤْمِلًا نُوَكَيْ أَلْ : هَلْ لَ لَ يَ قَ : مَعَنَ : أَلْ أَوْ ؟ اَلْ يَحُّبُّنُ مُمْؤْمِلًا : كَلَّ امُّ هَاوَرُ . أَلْ .

Имом Молик ривоят қилган ҳадиси шарифда Сафвон ибн Сулайм розияллоҳу анҳу айтадилар:

«Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламдан «Мўмин қўрқоқ бўладими?» деб сўралди. «Ҳа», дедилар.

«Мўмин бахил бўладими?» деб сўралди. «Ҳа», дедилар.

«Мўмин ёлғончи бўладими?» деб сўралди. «Йўқ», дедилар».

لُ وُقَيُّ هُنَّ عُلْ لَ لَ يَ صَرَّ رُ كَبَّ اَبَا تَعَمَّ سَ : أَلْ أَوْ مَزَاحِ يَ بَابُ نَبَّ سَيَّ قَ نَ : يَ قَ هَلْ لَ لَ يَ قَ : هَاوَرُ : اِنَّا مُمْؤْمِلًا لُ بِنَّا جُمَّ بَدَكُّ لَ لَ اِنَّا : اَبَا دَكُّ لَ لَ اَوَّ مُمْؤْمِلًا .

Қайс ибн Абу Ҳозимдан ривоят қилинади:

«Абу Бакр розияллоҳу анҳунинг «Ёлғондан ҳазир бўлинглар! Албатта, ёлғон иймондан четлатувчидир», деганини эшитдим».

Байҳақий ривоят қилган.

Ёлғон ҳақидаги гаплардан намуналар:

– Умар ибн Хаттоб: «Мени рост пастлатгани (аслида унинг паслатиши нодир) ёлғон кўтарганидан (аслида унинг кўтариши нодир) яхшироқдир», деган.

– Арваа исмли аёл Саъид ибн Зайд ибн Амр ибн Нуфайл билан ҳовли талашиб, хусумат қилди. Шунда у (Саъид ибн Зайд): «Бу аёлни ўз ҳолига қўйинглар. Мен Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг «Ким бир қарич ерни ноҳақ олса, қиёмат куни етти қават ер унга тавқи лаънат бўлади», деганларини эшитганман. Аллоҳим! Агар бу аёл ёлғончи бўлса, кўзини кўр қилгин ва қабрини ҳовлисида қилгин», деди.

Мен ўша аёлнинг кўр бўлиб, деворларни пайпаслаб юрганини кўрдим. У: «Менга Саъид ибн Зайднинг дуоси тегди», дер эди. Бир куни ҳовлисида кетаётиб, қудуққа тушиб кетди ва ўша қудуқ унга қабр бўлди».

«Руҳий тарбия» китобидан